

IDA-VIRU MAAKONNA ÄRIPLAAN 2021-2030+

RAHANDUSMINISTEERIUM

REGIONAALARENGU TOETUSEKS

SISUKORD

Sissejuhatus.....	3
1 Ida-Virumaa majandus- ja ettevõtluskeskkond	1
1.1 Rahvastik	1
1.2 Tööturg.....	1
1.3 Toetused ja pakutavad tugiteenused.....	2
1.4 Lähiriikide kogemused	4
1.5 Maakonna tugevused ja nõrkused	5
2 Äriplaani sihtgrupid, visioon, missioon, eesmärgid	6
2.1 Sihtgrupid ja <i>unique selling point</i>	6
2.2 Missioon ja visioon.....	6
2.3 Eesmärgid ja mõõdikud 2030, 2040, 2050.....	7
3 Ida-Viru maakonna Tegevuskava	9
4 Sotsiaal-majanduslik mõjuanalüüs	17
5 Riskianalüüs	22
6 Turundusplaan	23
7 Täiendavad ettepanekud	26

SISSEJUHATUS

Ida-Viru maakonna äriplaan on maakonna arengustrateegia üks osa, mis hõlmab eelkõige maakonna majanduskeskkonna arengut puudutavaid plaane aastani 2030+. Äriplaani koostamisse on kaasatud kõik olulisemad majanduskeskkonna osalised – kohalikud ettevõtted, katusorganisatsioonid, haridusasutused, kohalikud omavalitsused, potentsiaalsed investorid.

Ida-Viru maakonna äriplaan hõlmab maakonna hetkeolukorra analüüsi eelkõige maakonna tugevuste, nõrkuste, võimaluste ja ohtude vaatenurgast. Äriplaani koostamisel on lähtutud eelkõige kaasatud sihtgruppide väljatoodud vajadustest ning probleemkohtadest, mille baasil on üles ehitatud eesmärgistatud tegevuskava ettevõtluse arendamiseks ning mitmekesistamiseks.

Ida-Viru maakonna äriplaani kokkupanekut koordineeris SA Ida-Virumaa Tööstusalade Arenduse tellimusel Civitta Eesti. Töö käigus viidi läbi SWOT-seminarid, visiooni ning eesmärgistamise töögrupid, tegevuskava loomise töögrupid, kuhu olid kaasatud erinevate valdkondade esindajad ja eksperdid.

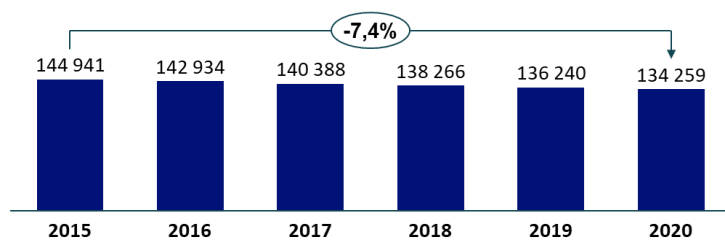
Täname kõiki äriplaani valmimisse antud panuse eest.

1 IDA-VIRUMAA MAJANDUS- JA ETTEVÕTLUSKESKKOND

Ida-Viru maakonna eripäraks võrreldes muu Eestiga on tööstussektori suur osakaal majanduses. Teisalt on see ka maakonna üks nõrkustest, sest majandus sõltub peamiselt ainult ühest tööstusharust, milleks on põlevkivitööstus. Maakonna ettevõtlusaktiivsus on madal – Maakondlike arenduskeskuste võrgustiku andmetel oli 2019. aastal Ida-Viru maakond 43 ettevõttega 1000 elaniku kohta madalaima näitajaga maakond Eestis. Madal ettevõtlusaktiivsus ning suur sõltuvus ühest tööstusalast muudavad maakonna olukorra keeruliseks ning toovad esile vajaduse koordineeritud ettevõtluskeskkonna arendustegevuste järele.

1.1 Rahvastik

IDA-VIRU RAHVASTIKU MUUTUSED

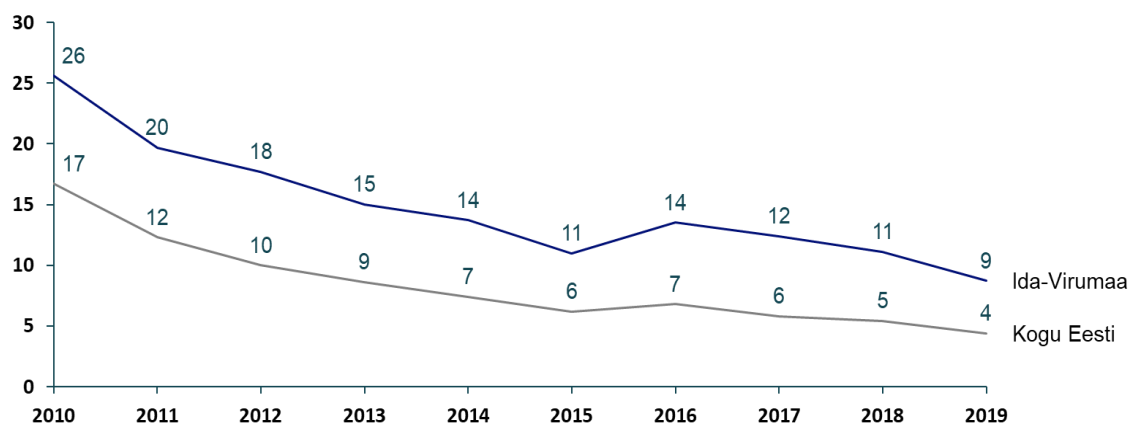
Ida-Viru maakonda iseloomustab pidev rahvaarvu vähenemine. Eelkõige rändavad maakonnast välja noored, tööealised inimesed, kes suunduvad suurematesse linnadesse. 2019. aastal koostatud Statistikaameti prognoosi kohaselt väheneb järgneva 30 aasta jooksul maakonna elanikkond ligikaudu

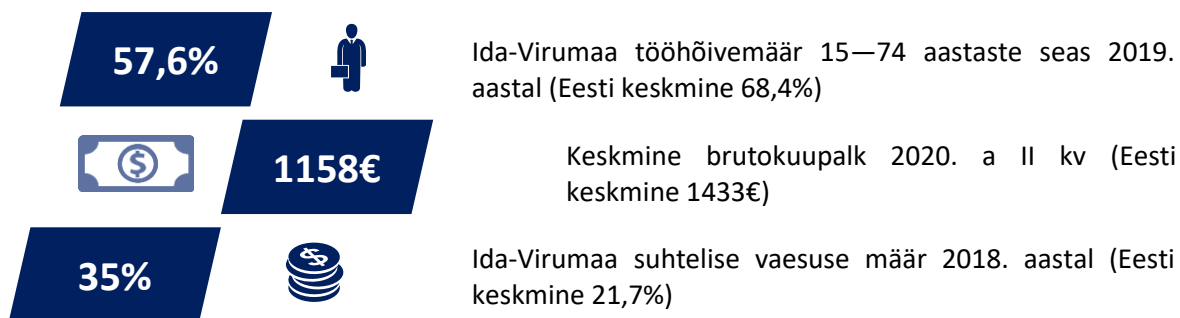
70 000 elaniku võrra, mis sisuliselt tähendab, et aastaks 2050. on maakonnas vaid pool tänasest elanike arvust.

1.2 Tööturg

2020. aasta detsembrikuu lõpu seisuga in Ida-Virumaa töötuse määr 13,2%, mis on Eesti maakondadest suurim (Ida-Virule järgneb Valgamaa 10% määraga). Töötuse määr on maakonnas juba ajalooliselt olnud teistest maakondadest kõrgem.

TÖÖTUSE MÄÄR IDA-VIRU MAAKONNAS JA KOGU EESTIS, %

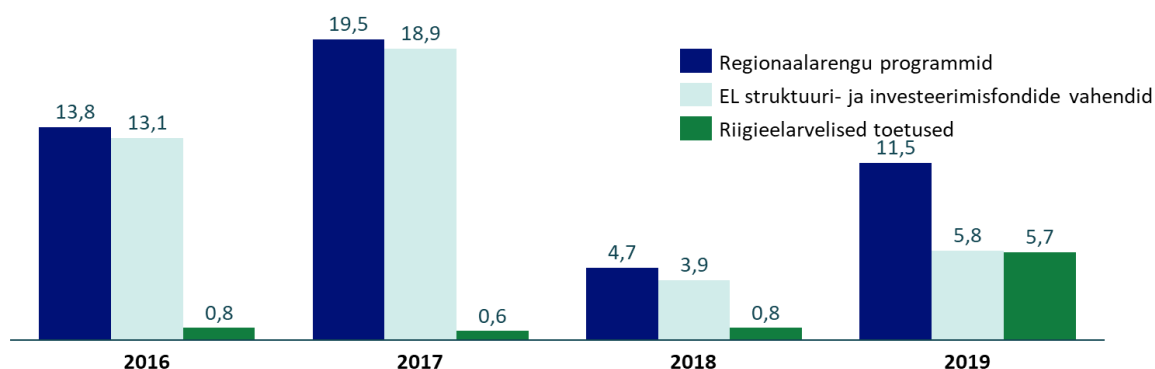

1.3 Toetused ja pakutavad tugiteenused

Regionaalarengu programmide ja Euroopa Liidu struktuuri- ja investeerimisfondide toetused on Ida-Virumaal olnud kõige suuremad 2016. ja 2017. aastal. Riigieelarvelised toetused on alates 2017. aastast tõusnud, moodustades 2019. aastal 5,72 miljonit eurot. Kui arvestada toetuse absoluutmahtu perioodil 2016—2019, siis on Ida-Virumaa olnud kõige rohkem toetuseid saanud maakond (kokku 49,5 miljonit eurot).

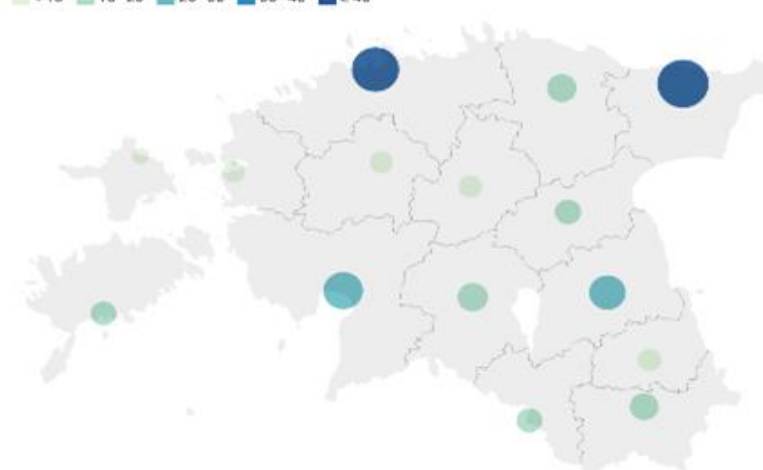
IDA-VIRU MAAKONDA ANTUD TOETUSED. 2016-2019, M€

Allikas: Rahandusministeerium

JAGATUD TOETUSED MAAKONDADE LÕIKES

Toetuste summa kokku perioodil 2016 - 2019, miljonit eurot

Allikas: Rahandusministeerium

Ettevõtlusele suunatud tugiteenuseid pakuvad maakonnas:

- **IDA-VIRU ETTEVÕTLUSKESKUS SA** – pakub ettevõtetele mentorprogrammi, koolitusi, infopäevi, korraldab ettevõtluspäeva, nõustab nii alustavaid kui ka tegutsevad ettevõtteid muuhulgas ka toetuste saamisel, vahendab konsultantide võrgustikku ning jagab ettevõtetele vajalikku infot nii meililistide kui sotsiaalmeedia kaudu. Lisaks koordineerib Turismiklastrit ja Haridusklastrit ning korraldab Viru Filmifondi tööd.
- **LOOMEINKUBAATOR OBJEKT** – pakub loomevaldkonna ettevõtetele 12kuulist inkubatsiooniprogrammi, mis toetab ettevõtet kuni investorvalmiduse saavutamiseni: meeskonna loomisel, äriplaani loomisel, prototüüpimisel, klientideni jõudmisel.
- **MAAKONDLIKUD LEADER JA KALANDUSFONDI TEGEVUSGRUPID** – eesmärk on kohaliku elu arendamine ning ettevõtluse arendamine. Tegevusgrupid teevad ettepanekuid maaelu edendamiseks, koordineerivad piirkonna tegevusprojektide rahastamist, levitab erinevaid õppematerjale, korraldab koolitusi, seminare.
- **PÕLEVKIVI KOMPETENTSIKESKUS** – Taltech'i Virumaa Kolledži juurde loodud asutus, mis on suunatud põlevkivivaldkonna arendamisele. Kompetentsikeskus pakub rahvusvaheliselt akrediteeritud teadus- ja arendusteenuseid arendustegevuseks vajalike uuringute ja katsete tõlgendamiseks, laboriteenuseid tahkete ja vedelate kütuste analüüsimiseks, keskuse juurde on loodud ettevõtlusinkubaator, üürilaborid, kasutada saab nii IO kui standardimisteenuseid.
- **SA IDA-VIRU TÖÖSTUSALADE ARENDUS** – pakub äriinkubaatori teenuseid (*softlanding* otseinvesteeringute teostamisel), tuge ettevõtte asutamisel, töötajate leidmisel, koolitusi, erinevaid partnerite teenuseid. Lisaks müüb infrastruktuuriga varustatud tootmis- ja ärimaad ning aitab leida tootmiskinnisvara.
- **STARTUP ESTONIA** – arendab kohaliku projektijuhi kaudu kohalikku startup ökosüsteemi, et tagada ettevõtetele võrgustumise võimalused ning vajalikud tugiteenused ning seeläbi tugevdada kohalike startupide arengut.
- **TEHNOPOOL** – 2020. aasta kevadest alustas Ida-Viru programmiga, mis sisaldab koolitusi ning inkubatsiooniteenuseid alustavatele ettevõtetele, mis tegutsevad rohe-, tervise-, targa linna või B2B suunatud tehnoloogiate valdkonnas.
- **TÖÖTUKASSA** – pakub nii ettevõtluse alustamise toetust kui ka erinevaid ettevõtluse toetamise teenuseid, sh koolitusi, individuaalset mentorlust ning mentorklubis osalemise võimalust.

1.4 Lähiriikide kogemused

KAGU-LÄTI PIIRKOND LATGALE

Sarnaselt Ida-Viru maakonnale asub ka Latgale Venemaa piiri ääres. 2012. aastal loodi Latgale Ettevõtluskeskus, mille eesmärk on tugivõrgustiku loomine ning ettevõtluse arengu toetamine. Keskus pakub tugiteenuseid nagu toetuste taotluste koostamise tugi, nõustamine riigiorganisatsioonidega suhtlemisel, tegevusasukoha

valimisel, koolituste, seminaride jms korraldamine. Keskuse spetsialistid asuvad kõigis piirkonna suurimates keskustes, et olla ettevõtetele piisavalt kättesaadavad.

- 2018. aastal olid käibe järgi kõige populaarsemad sektorid transport ja logistika (13%), tootmine (11%), puidutööstus (11%), energiasektor (11%) ja ehitus (11%).
- 2019. aastal oli Latgale piirkonnas riigi suurim töötuse määr (14,7%).
- *Latgale Special Economic Zone* – maksusoodustused - 80% ettevõtte tulumaksuvabastus ja kinnisvarale kuni 100% soodustust.

TAURAGE MAAKOND LEEDUS

- Regioonis on Leedu suurim tööstuspark, kus tegutsevad enam kui 15 välisettevõtet.
- Erifinantseerimine kohaliku töötukassa kaudu: toetused töökohtade loomiseks, toetused palkadeks ja personali koolitusteks.
- Võrreldes 2017. aastaga tõusid 2018. aastal maakonnas otsesed välisinvesteeringud 67,8% (29,54 miljonilt 49,56 miljoni euroni).

Taurage maakond asub Leedu lääneosas, Klaipeda ja Kaunase vahelises piirkonnas. Üheks regiooni eeliseks peetakse lähedust Kaliningradiga. Regiooni fookus on suunatud eelkõige roheenergia valdkonnale – piirkonnas asub Baltimaade suurim tuulenergiapark, päikesepargid ning hüdroenergiajaam. Piirkonna turundamiseks on loodud

piirkonna võimalusi tutvustavad materjalid ning võimalik on konsulteerida piirkonda tundva regionaalarengu projektijuhiga.

KAINUU REGIOON SOOMES

Kainuu asub Kesk-Soomes Vene piiri ääres. Piirkond on osa 1. arengupiirkonnast, kus ettevõtted saavad toetuseid taotleda kõige kõrgema toetusmääraga. Piirkonda on loodud majandusarengu-, transpordi- ja keskkonna keskus (ELY-keskus), mis pakub nõustamis-, koolitus- ja ekspertteenuseid ning investeerimis- ja arendusprojektide rahastamist.

Kainuu arengustrateegia kesksel kohal on Kajaani Rakenduskõrgkool¹, mis pakub piirkonnas nii kõrg- kui kutseharidust ning mille erinevate üksuste fookuses on üks konkreetne piirkonna arengus olulist rolli mängiv valdkond.

- Kainuu töötuse määr oli 2018. aastal võrreldes Soome keskmisega (7,4%) kõrge (10,8%).
- Regiooni peamised tööstused on kaevandamine, andmekeskused ja digitaalne äri, biokütused ja turism.
- Regioonis oli 2019. aasta seisuga 73 000 elanikku, seejuures on tegemist Euroopa madalaima asustustihedusega regiooniga.

¹ Kajaani University of Applied Sciences

1.5 Maakonna tugevused ja nõrkused

Maakonna eripäraks on asupaik Euroopa Liidu idapiiril, mis ühest küljest on piirkonna tugevus, pakkudes ettevõtlusele võimalusi, mida teistes piirkondades ei ole, teisalt aga ka nõrkus, arvestades Euroopa Liidu, sh ka Eesti, keerukaid poliitilisi suhteid Venemaaga, mis muudavad piiriala võimalused raskesti ja piiratud kujul kasutatavaks.

S TUGEVED	NÕRKUSED W
- Põhiinfrastruktuuri olemasolu, sh Sillamäe sadam kui kaubaveo sõlmpunkt - Tööstuspargid ja kiire tööstusprojektide realiseerimine - Pikaajaline töötleva tööstuse kogemus - Avatus uute ettevõtete ja sektorite tulekuks - Kõrg- ja kutsehariduse omandamise võimalused - Katuseorganisatsioonide, kõrgkoolide võrgustikud, klastrite (keemia ja turism) olemasolu ja koostöövalmidus - Teadus- ja ärilinnaku ning inkubaatorite olemasolu piirkonnas - Ettevõtluse arengut soosiv tugiteenuste süsteem - Maavarade olemasolu - Multikultuursus	- Noorte väljaränne - Haridussüsteem ei taga vajadustele vastava kvalifikatsiooniga tööjõu juurdekasvu, kvalifitseeritud tööjõu puudus - Madal ettevõtlusaktiivsus ja algatusvõime, madal digipädevus - Piiratud informatsioon ning teine keeleruum - Keskmisest kõrgem pikaajaline töötus ja palgavaesus - Kinnisvara madalast väärtusest ja kvaliteedist tingitud turutõrge - Ebasoodsad tingimused välisinvestorite tulekuks ning uute ettevõtete tekkeks - Infrastruktuuri arengu mahajäämus, kõrge elektri ja raudtee tasud ei anna piirkonna ettevõtetele konkurentsieelist - Kiire lairibaühenduse puudumine - Maakonna huvide ebapiisav esindatus keskvalitsuses - Piiratud ligipääs toetustele ja laenukapitalile piirkonna ettevõtete kõrge riskitaseme tõttu, ettevõtete madal teadlikkus toetusvõimalustest
- Geograafiline asukoht kui eelis uute ettevõtete ja sektorite tekkeks - Uute investor-riikide huvi ja valmisolek investeerida - Asukoht Venemaa majandusruumi kõrval - Põlevkivitööstuse ümberstruktureerimine ja kliimasõbralikuks arendamine - Kaugtöö ja kõrgtehnoloogilised töökohad kui uus suund - Teiste piirkondade tööaareali laienemine Ida-Virumaale - Sarnase kultuurilise taustaga riikide välistööjõu kasutamise võimalus - Uute maavarade kasutuselevõtt - Ligipääs Invest EU laenu rahale - Tootjate huvi tuua tootmine Aasia hinnatõusu taustal Eestisse	- Kliimaneutraalsuse surve põlevkivitööstusele - Põlevkivitööstuse sõltuvus maailma naftaturust - Geopoliitilised riskid - Poliitilise maastiku ebastabiilsus ja ebasoodne regionaalpoliitika - Rahapesu sanktsioonid takistavad välisinvestorite tulekut - Demograafiline tööturu surve madala iibe ja vananeva elanikkonna taustal - Väljarände suurenemine - Kõrgharidusutuste tegevuse lõppemine ebapiisava finantstoe taustal - Kutsehariduskeskuse süsteemi madal võimekus - Negatiivse kuvandi võimendumine meedias - Umbkeelsuse süvenemine
O VÕIMALUSED	OHUD T

2 ÄRIPLAANI SIHTGRUPID, VISIOON, MISSIOON, EESMÄRGID

2.1 Sihtgrupid ja *unique selling point*

Äriplaani on viis peamist sihtgruppi, mis katavad kogu ettevõtluse elukaart:

- **ETTEVÕTLIKUD INIMESED** – eelkõige inimesed, kes on huvitatud ettevõtlusesse suundumisest ning oma ettevõtte loomisest. Lisaks kuuluvad siia sihtgruppi ka need inimesed, kes on valmis oma eriala muutma, omandama uued oskused, et olla tööturul konkurentsivõimelisemad ning tõsta oma kvalifikatsiooni.
- **ALUSTAVAD ETTEVÕTTED** – ettevõtted, mis on äsja loodud ning alustavad oma tegevust. Sihtgruppi kuuluvad ettevõtted on noored, kõrge riskitasemega ning täiendavaid investeeringuid vajavad. Lisaks vajavad alustavad ettevõtted ka teistest enam tugiteenuseid, et püsima jääda.
- **OLEMASOLEVAD ETTEVÕTTED** – maakonnas tegutsevad ettevõtted, mis on kasvule orienteeritud. Ettevõtete eesmärgiks on oma tegevuse laiendamine kas läbi uute toodete või teenuste arendamise, uutele turgudele sisenemise vms strateegiliste tegevuste. Seetõttu vajavad ettevõtted tuge just nende tegevuste jaoks.
- **SUURETTEVÕTTED** – piirkonnas tegutsevad suurettevõtted, mis planeerivad investeeringuid nii enda kasvuks ja laienemiseks, kui ka on ise potentsiaalsed investorid.
- **INVESTORID** – hõlmavad nii riskinvestoreid kui otseinvestoreid. Tegemist on sihtgrupiga, kes asub eelkõige piirkonnast väljaspool, kuid kelle toomine piirkonda on ettevõtluse arendamiseks oluline tegur.

UNIQUE SELLING POINT

Ida-Viru maakonnas on ühendatud pikaajaline tööstusajalugu infrastruktuuri olemasolu, laialdase hariduskeskkonna ning unikaalse asukohaga kahe majandusruumi, Euroopa Liidu ja Venemaa piiril.

2.2 Missioon ja visioon

MISSIOON

Lua Ida-Virumaale soodsad võimalused ettevõtlusega tegelemiseks, et mitmekesistada Ida-Viru maakonna ettevõtlust ning vähendada piirkonna sõltuvust ühest tööstusharust.

VISIOON

2030+ on Ida-Viru maakond Euroopa-Venemaa sõlmpunktis asuv avatud majandus- ja investeerimispiirkond, kus on soodne keskkond kõrgtehnoloogiliste ja kasumlike mitmekesise ettevõtlusprofiiliga äride tekkeks ja arenguks.

2.3 Eesmärgid ja mõõdikud 2030, 2040, 2050

E1 Kõrge lisandväärtusega tooteid ja teenuseid pakkuvate rahvusvahelise väljundiga ning arengule orienteeritud ettevõtete arv Ida-Viru maakonnas kasvab				
MÕÕDIK	ALGVÄÄRTUS	2030	2040	2050
M1.1 Registreeritud ettevõtete arv inimese kohta	0,03 (2019)	0,05	0,07	0,1
M1.2 SKP <i>per capita</i>	12 076	16 000	24 000	35 000
M1.3 Müügitulu uutest või oluliselt muudetud toodetest või teenustest (suhe kogu müügitulusse)	- ²			
M1.4 Ekspordimüügitulu osakaal kogu müügitulust	36,10% (2018)	42%	50%	60%
M1.5 Lisandväärtus töötaja kohta	35 000 (2017)	40000	45000	50000
M1.6 Taastuvenergeetika valdkonna töötajate arv (s.h. energeetika + töötlev tööstus)	0	500	1000	2000
E2 Ida-Viru on atraktiivne sisserände piirkond, kus kohaliku tööjõu kutsequalifikatsioon on kooskõlas majanduse vajadustega.				
MÕÕDIK	ALGVÄÄRTUS	2030	2040	2050
M2.1 Tööealise elanikkonna arv (20-64 aastased)	85 029 (2017)	84 000	85 000	90 000
M2.1.1. Hõivatute arv	50 000 (2018)	51 000	55 000	60 000
M2.2 Rändesaldo (aasta kohta)	-861 (2019)	0	500	1000
M2.3 Töötuse määr	8,7% (2019)	8%	6%	5%
M2.4 Ümberõpet ja erialast täienduskoolitust saanud inimeste arv (aasta kohta, eesmärk 10% hõivatute arvust)	3358 (2019)	5000	5500	6000
M2.5 Ettevõtlusõpet saanud õpilaste osakaal	N/A	90%	100%	100%
E3 Maakonnas on soodne keskkond investeeringuteks ning laenukapitali kaasamiseks.				
MÕÕDIK	ALGVÄÄRTUS	2030	2040	2050
M3.1 Laenuvahendite osakaal investeeringute maksumusest	50%	70%	75%	75%
M3.2 Otseinvesteeringute maht tööstusparkidesse (miljonit eurot)	80	300	600	800

² Andmed on Statistikaametist tellitavad ning täpsustatakse peale andmete saamist.

E4 Maakonnas on ettevõtluse arenguks vajalik põhiinfrastruktuur, hoonefond, (tööstus- ja ärikinnisvara projektide) otseinvesteeringuteks ettevalmistatud arendusmaa, turismitaristu ning sadamate taristu.

MÕÕDIK	ALGVÄÄRTUS	2030	2040	2050
M4.1 Väikesadamaid külastavate aluste arv (aasta kohta)	150 (2018)	300	600	1000
M4.2 Otseinvesteeringuteks ettevalmistatud arendusmaa pindala (ha)	700	1700	2400	2500
M4.3 Majutatute ööbimiste arv maakonnas (aasta kohta)	481 tuhat (2019)	1 mln	1,1 mln	1,21 mln
M4.4 Installeeritud taastuvenergia võimsus (MW, päikesepaneelid, tuuleenergia, biomass)	100 MW (2020)	1000 MW (s.h. 500 juhitav)	1500 MW	2000 MW
M4.5. Elektrienergia salvestusvõimsus	0	200 MW	500 MW	1000 MW

E5 Maakonnas on toimiv tulundus -ja avaliku sektori partnerlusmudel ettevõtlust toetavate äriteenuste ja toetusmehhanismidega ning arenenud ettevõtluskeskkond on põhiline sihtkohaturunduse argument.

MÕÕDIK	ALGVÄÄRTUS	2030	2040	2050
M5.1 Ettevõtluse tugiteenuseid kasutanud ettevõtete arv	250 (2020)	300	350	400
M5.2 Alustavate ettevõtete tugiteenuste arv	14	20	20	20
M5.3 Ettevõtjate rahuloluindeks tugiteenustega (10 palli süsteemis)	N/A	9	9,4	9,5

3 IDA-VIRU MAAKONNA TEGEVUSKAVA

Eesmärkide saavutamiseks on koostatud tegevuskava, kus igale tegevusele on määratud vastutaja ning ligikaudne ajakava. Tegevuskava on esitatud mõjutatavate sihtrühmade lõikes, seejuures märgib „**“ tugevat mõju sihtrühmale ja „*“ toetavat mõju sihtrühmale.

EESMÄRK 1: Kõrge lisandväärtusega tooteid ja teenuseid pakkuvate rahvusvahelise väljundiga ning arengule orienteeritud ettevõtete arv Ida-Viru maakonnas kasvab							
Tegevus	Mõjutatud sihtgrupid					Vastutaja	Ajakava
	Ettevõtlikud inimesed	Alustavad ettevõtted	Tegutsevad ettevõtted	Suur-ettevõtted	Investorid		
T1.1. Palgatöölt ettevõtlusesse suunduvatele inimestele koolitus-, võrgustumis-, mentorlus- ja toetusprogrammi loomine, sh stipendiumid ³ osalejatele ettevõtlusega alustamise perioodiks.	**					IVEK	2021-2022
T1.2. Alustavatele ja tegutsevatele ettevõtetele suunatud võrgustiku arendamine. Kogukonnaruumide ja <i>co-working</i> ruumide rajamine. Võrgustiku tegevuste koordineerimine, ühisürituste korraldamine (nt häkatonid, startupide ja suurettevõtete ühisprojektide algatamine, <i>networking</i> üritused).	*	**				Objekt, Tehnopol	2021-...
T1.3. Tugiteenused, nõustamine, koolitused, inkubatsiooniteenused uutele ja juba toimivatele ettevõtetele (turundus, eksport, ettevõttega alustamine, ärikontaktide vahendus, jms). Tänaaste teenuste pakkumine suuremas mahus ning uute tugiteenuste arendus.		**	*			IVEK, IVIA	2021-2030
T1.4. Innovaatiliste äriideede kiirendi algatamine ja paindlikud, kõrge riskimääraga rahastusmeetmed alustavate ettevõtete toote- ja teenusearenduse rahastamiseks.	*	**	*			Objekt, Tehnopol	2021-2025

³ Stipendiumide all on mõeldud toetusvõimalust ettevõtlusesse suunduvatele inimestele, näiteks osalist varasema palgatöö eest saadud sissetuleku katmist.

T1.5. Tööstusinkubaatori rajamine inkubatsiooniteenuste, tootmispinna ja tugiteenuste pakkumiseks.		*	**			IVIA	2021-2022
T1.6. Tööstusrobotika teadus-arendus- ja koolituskeskuse rajamine koos õpperobotite ja automaatikalahendustega, et toetada ettevõtete ja T&A asutuste koostööd robotika arendus- ja pilootprojektide ning valdkonna inseneride koolituse kaudu. Tööstusdoktorantuuri ja tööstusmagistrantuuri võimaluste arendus.		*	*	**		IVIA, Tartu Ülikool, Taltech	2021-2022
T1.7. Piirkonna ettevõtete koostöö suurendamine, sh. tööstuse väärtusahelate arendamise projektide toetamine, tarneahelate ümber kujundamise võimaluste leidmine, sünergiate tekitamine. Piirkonna profiili alusel klastrite kompetentsikeskuste vajaduste kaardistamine ja arendamine. (nt kriitilise massi ettevõtete tekkel lisaks keemiaklastrile ringmajanduse klaster või agropargi keskne klaster).			**	*		IVEK, IVIA	2021-2030
T1.8. Arendusprojektide ettevalmistamine tööstusinvesteeringute elluviimiseks, sh sobivate maa-alade väljavalimine, detailplaneeringute algatamine, keskkonnamõjude hindamise läbiviimine jms.			**	*	*	IVIA	2021-2025
T1.9. Turismiettevõtete spetsialiseerumise toetamine (toetusmeetmed).			**			IVEK	2021-2030
T1.10. Loomemajanduse valdkonna ettevõtete tugiteenused ja toetusmeetmed (filmifond, Objekt, sarnaselt filmifondile mõne muu valdkonna suunatud toetamine)		**	*			IVEK, Objekt	2021-2030

EESMÄRK 2: Ida-Viru on atraktiivne sisserände piirkond, kus kohaliku tööjõu kutsekvalifikatsioon on kooskõlas majanduse vajadustega.

Tegevus	Mõjutatud sihtgrupid					Vastutaja	Ajakava
	Ettevõtlikud inimesed	Alustavad ettevõtted	Tegutsevad ettevõtted	Suur-ettevõtted	Investorid		
T2.1. Tööjõuturul vajalike oskuste arendamine alushariduses ja üldhariduskoolides (võõrkeeled, programmeerimine, ettevõtlusõpe). Õpilastele ettevõtluskeskkonna tutvustamine.	**					IVEK	2021-...
T2.2. Täiendõppe võimaluste kohandamine piirkonna ettevõtete vajadustele vastavaks (sh. keeleõpe). Täiendõppes praktika osakaalu suurendamine, sh. Töötukassa meetmete kohandamine piirkonna vajadustele vastavaks. Riikliku täiendkoolitustellimuse suurendamine maakonnas.	**					IVEK	2021-...
T2.3. Pilootprojekt koolide ja ettevõtete koostöö tõstmiseks ning kutse ja kõrghariduses praktikavõimaluste parendamine. Haridusasutuste ja ettevõtete koostöö arendamine. Stipendiumid ja toetused praktikakohtade pakkujatele/ praktikantidele.	**		*			IVEK, IVIA	2021-2025
T2.4. Välisspetsialistidele vajaliku tugisüsteemi ja teenuste loomine (nt inglisekeelne kooliõpe, lasteaiakohad, tervishoiuteenuste kättesaadavuse tagamine, kaasaegsed elamistingimused jms).	**					IVIA	2021-2023
T2.5. Kõrgharidusasutuste säilitamine piirkonnas ja piirkonnale vajalike teadussuundade arendamine.	*	*	*	*	*	IVOL, ülikoolid, Haridusklastar	2021-...
T2.6. Sotsiaalmaksuerisused piirkondlikele ettevõtetele, eriti kõrgetasemeliste töötajate värbamisel.		**	**	**	*	IVOL, IVEK, IVIA, RaM ⁴	2021-2030
T2.7. Toetused (välis)spetsialistide värbamiseks ja koolitamiseks.		**	**	*		IVIA	2021-2027
T2.8. Olemasolevate põlevkivitööstusest vabanevate spetsialistide ja kompetentsi kaardistamine ja suunamine tööjõuturul.		*	*	*		Töötukassa	2021-2030

⁴ Rahandusministeerium

EESMÄRK 3: Maakonnas on soodne keskkond investeeringuteks ning laenukapitali kaasamiseks.

Tegevus	Mõjutatud sihtgrupid					Vastutaja	Ajakava
	Ettevõtlikud inimesed	Alustavad ettevõtted	Tegutsevad ettevõtted	Suur-ettevõtted	Investorid		
T3.1. Soodsa laenukapitali kättesaadavuse suurendamine. Kredexi ja MES-i baasil täiendavate laenu- või käendusmeetmete arendamine maakonna spetsiifikast lähtuvalt, et tagada soodsate laenuvahendite kättesaadavus ettevõtetele. Analüüsida võimalust luua Kredexi baasil regionaalne arengupank ja/või riskikapitalifond uute ettevõtlusprojektide stardirahastamiseks.		**	**	**	**	IVOL, MKM ⁵ , IVIA	2021-2030
T3.2. Ida-Viru tööstusinvesteeringute toetusmeetme ümberkujundamine ja rakendamine. Prioriteetsed suunad: tootmishoonete ehitus, seadmete ost, tootearendus, digitaliseerimine, automatiseerimine, eksport, T&A. Ka olemasolevate (RTK, EAS, KIK) meetmetesse maakonna ettevõtetele erisuste loomine, et ületada tänased turutõrked.		*	**	**	*	RaM, IVOL, IVIA	2021-2027
T3.3. Tugiteenuste jätkuv arendamine olemasolevatele ettevõtetele riskinvesteeringute ja toetusmeetmetest rahastuse kaasamiseks. Ettevõtete teadlikkuse tõstmine investeerimisvõimaluste ja toetusmeetmete kohta. Nõustamine, mentorlus, käendus- ja tagatismeetmete arendus.			**		*	IVIA, IVEK	2021-...
T3.4. Toetusmeetmete pikaajalisuse ja järjepidevuse tagamine, et suurendada investorite usaldust otseinvesteeringu ettevalmistamisel (pikaajaline 2-3. aastane protsess).			*	*	**	IVIA, RaM	2021-2030
T3.5. (Välis)otseinvestoritele suunatud tugiteenuste arendamine ja pakkumine (investorteenindus, rahalised toetusmeetmed, <i>softlanding</i>).					**	IVIA, RaM	2021-...

⁵ Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium

T3.6. Investeeringud ettevõtetes energia- ja ressursitõhususe suurendamiseks, keskkonnaseisundi parandamiseks, loodusvarade taastootmisesse, keskkonnakahjustuste heastamiseks (sh. võimalik kasutada senisest suuremas mähus piirkonna ettevõtete makstud keskkonnatasusid).	*	*	*	*	*	IVOL, KeM ⁶ , MKM	2021-2027
T3.7. Seni kasutamata maavarade uurimise ja tehnoloogiliste lahenduste väljatöötamise projektide toetamine.			*	*	*	Geoloogiateenistus KeM, MKM	2021-2030

EESMÄRK 4: Maakonnas on ettevõtluse arenguks vajalik põhiinfrastruktuur, hoonefond, (tööstus- ja ärikinnisvara projektide) otseinvesteeringuteks ettevalmistatud arendusmaa, turismitaristu ning sadamate taristu.

Tegevus	Mõjutatud sihtgrupid					Vastutaja	Ajakava
	Ettevõtlikud inimesed	Alustavad ettevõtted	Tegutsevad ettevõtted	Suur-ettevõtted	Investorid		
T4.1. Transpordiinfrastruktuuri arendamine, sh neljarealise maantee rajamine Tallinn-Narva suunas, Tallinn-Narva kiire raudteeühenduse väljaehitamine, kõvakattega lennuvälja arendamine piirkonda, Narva uue silla ehitus jms.	*	*	*	*	*	Transpordiamet, IVOL, MKM	2021-2030
T4.2. Sillamäe reisiterminali väljaehitamine ja regulaarse parvlaevaühenduse avamine Soomega. Väikesadamate võrgustiku arendamine.	*	*	*	*	*	Sillamäe Sadam, MKM, Sillamäe LV, IVOL	2021-2030
T4.3. Elektri põhivõrgu tugevdamine, et võimaldada taastuvenergia tootmist ja võrku müümist ning energiamahukate ettevõtete suurtarbimist.			*	**	*	Elering	2021-2030
T4.4. Elektri hinna ja/või võrgutasude alandamine suurtarbijatele, et suurendada piirkonna konkurentsivõimet võrreldes teiste Ida-Euroopa tööstuspiirkondadega.			*	**	*	MKM	2021-2030
T4.5. Lairibaühenduste viimase miili lahenduste väljaehitamine, eriti väljaspool linnasid.	*	*	*	*	*	MKM	2021-2025

⁶ Keskkonnaministeerium

T4.6. Ettevõtetele tegevuse alustamiseks eelduste loomine. Tööstusparkide ja ärihoonete väljaehitamine, võrkude (elekter, gaas, soojus, lairiba, vesi-kanalisatsioon) arendus ja toetused liitumiseks. Roheenergia tootmise investeeringutoetused ettevõtete energiavajaduse katmiseks.		*	**	**	*	IVIA, Elering	2021-2030
T4.7. Turismitaristu ja -teenuste arendamine vastavalt Ida-Viru turismiklastri strateegiale. Ligipääsud looduslikele matkaradadele. Vanade tööstusalade turismiobjektidena kasutuselevõtmise toetamine. Sporditurismi arendamine/vajalike objektide rajamine.		**	**			IVEK	2021-2030
T4.8. Linnades äriturismi võimaluste arendus (sh. majutusvõimalused hotellides, konverentsisaalid jm.)	*	*	*	*	**	IVEK	2021-2030

EESMÄRK 5: Maakonnas on toimiv tulundus- ja avaliku sektori partnerlusmudel ettevõtlust toetavate äriteenuste ja toetusmehhanismidega ning arenenud ettevõtluskeskkond on põhiline sihtkohaturunduse argument.

Tegevus	Mõjutatud sihtgrupid					Vastutaja	Ajakava
	Ettevõtlikud inimesed	Alustavad ettevõtted	Tegutsevad ettevõtted	Suur-ettevõtted	Investorid		
T5.1. Maakonna majandus- ja ettevõtluskeskkonna arenguvisioni seadmine ja koordineerimine, koostöö arendamine erinevate organisatsioonide vahel, kes piirkonnas tegutsevad.	*	*	*	*	*	IVOL, IVEK, IVIA	2021-2022
T5.2. Riiklike tugiteenuste kättesaadavuse tagamine regioonis (EAS, RTK, Kredex jms), et toetada ettevõtteid eriti õiglase ülemineku fondi tegevuste raames.		**	**	**	**	IVOL	2021-2030
T5.3. Tugistruktuuride rahastamine senisest paindlikumalt. Sh uute rahvusvaheliste partnerite kaasamise tugi inkubaatoritele.	*	*	*	*	*	IVOL, RaM	2021-...
T5.4. Välisinvestoritele ja -ettevõtetele turu-uuringute ja muude ärianalüüside teostamise toetus. Eksporditoe teenuste parema kättesaadavuse tagamine.					**	IVIA	2021-2027
T5.5. Turismivaldkonna ühisturunduse toetamine ja koordineerimine. Sihtkohaturundus nii siseriiklikult kui rahvusvaheliselt. Investoritele ja välisettevõtetele	*	*	*	*	*	IVEK, IVIA	2021-...

suunatud ettevõtluskeskkonna ja tööstuspiirkonna turundus.							
T5.6. Kvaliteetse elukeskkonna turundus nii maakonnast väljapoolse kui maakonna sees. Kodanikualgatuse/aktiivsuse kasvatamine, teavitustöö, müütide murdmine, kohalikele suunatud sotsiaalkampaaniad, parimate praktikate jagamine, kogukonnaettevõtluse toetamine.	*	*	*	*	*	IVEK, IVIA	2021-2030
T5.7. Planeerimisprotsesside läbiviimise tähtaegade optimeerimine asjaajamises			*	**	**	Kohalikud omavalitsused	2021-...

Tegevuskava tegevuste indikatiivne eelarve on lisatud allolevasse tabelisse.

Tegevus	Eelarve
Ida-Viru tööstusinvesteeringute toetusmeetme ümberkujundamine ja rakendamine. Prioriteetsed suunad: tootmishoonete ehitus, seadmete ost, tootearendus, digitaliseerimine, automatiseerimine, eksport, T&A. Ka olemasolevate (RTK, EAS, KIK) meetmetesse maakonna ettevõtetele erisuste loomine, et ületada tänased turutõrked.	143M
Investeeringud ettevõtetes energia- ja ressursitõhususe suurendamisse, keskkonnaseisundi parandamisse, loodusvarade taastootmisesse, keskkonnakahjustuste heastamisse (sh. võimalik kasutada senisest suuremas mahus piirkonna ettevõtete makstud keskkonnatasusid).	
Ida-Viru tööstusinvesteeringute toetusmeetme ümberkujundamine ja rakendamine. Prioriteetsed suunad: tootmishoonete ehitus, seadmete ost, tootearendus, digitaliseerimine, automatiseerimine, eksport, T&A. Ka olemasolevate (RTK, EAS, KIK) meetmetesse maakonna ettevõtetele erisuste loomine, et ületada tänased turutõrked.	
Ettevõtetele tegevuse alustamiseks eelduste loomine. Tööstusparkide ja ärihoonete väljaehitamine, võrkude (elekter, gaas, soojus, lairiba, vesi-kanalisatsioon) arendus ja toetused liitumiseks. Roheenergia tootmise investeeringutoetused ettevõtete energiavajaduse katmiseks.	
Seni kasutamata maavarade uurimise ja tehnoloogiliste lahenduste väljatöötamise projektide toetamine.	
Tugiteenuste arendamine olemasolevatele ettevõtetele riskinvesteeringute ja toetusmeetmetest rahastuse kaasamiseks. Ettevõtete teadlikkuse tõstmine investeerimisvõimaluste ja toetusmeetmete kohta. Nõustamine, mentorlus, käendus- ja tagatismeetmete arendus.	
(Välis)otseinvestoritele suunatud tugiteenuste arendamine ja pakkumine (investorteenindus, rahalised toetusmeetmed, <i>softlanding</i>).	
Tugiteenused, nõustamine, koolitused, inkubatsiooniteenused uutele ja juba toimivatele ettevõtetele (turundus, eksport, ettevõttega alustamine, ärikontaktide vahendus, jms). Tänaaste teenuste pakkumine suuremas mahus ning uute tugiteenuste arendus.	
Tööstusinkubaatori rajamine inkubatsiooniteenuste, tootmispinna ja tugiteenuste pakkumiseks.	15M
Tööstusrobotika teadus-arendus- ja koolituskeskuse rajamine koos õpperobotite ja automaatikalahendustega, et toetada ettevõtete ja T&A asutuste koostööd robotika arendus- ja pilootprojektide ning valdkonna inseneride koolituse kaudu. Tööstusdoktorantuuri ja tööstusmagistrantuuri võimaluste arendus.	
Palgatöölt ettevõtlusesse suunduvatele inimestele koolitus-, võrgustumis-, mentorlus- ja toetusprogrammi loomine, sh stipendiumid osalejatele ettevõtlusega alustamise perioodiks.	

Alustavatele ja tegutsevatele ettevõtetele suunatud võrgustiku arendamine. Kogukonnaruumide ja <i>co-working</i> ruumide rajamine. Võrgustiku tegevuste koordineerimine, ühisürituste korraldamine (nt häkatonid, startupide ja suurettevõtete ühisprojektide algatamine, <i>networking</i> üritused).	
Innovaatiliste äriideede kiirendi algatamine ja paindlikud, kõrge riskimääraga rahastusmeetmed alustavate ettevõtete toote- ja teenusearenduse rahastamiseks.	
Täiendõppe võimaluste kohandamine piirkonna ettevõtete vajadustele vastavaks (sh. keeleõpe). Täiendõppes praktika osakaalu suurendamine, sh. Töötukassa meetmete kohandamine piirkonna vajadustele vastavaks. Riikliku täiendkoolitustellimuse suurendamine maakonnas.	5M
Olemasolevate põlevkivitööstusest vabanevate spetsialistide ja kompetentsi kaardistamine ja suunamine tööjõuturul.	
Tööjõuturul vajalike oskuste arendamine alushariduses ja üldhariduskoolides (võõrkeeled, programmeerimine, ettevõtlusõpe). Õpilastele ettevõtluskeskkonna tutvustamine.	25M
Pilootprojekt koolide ja ettevõtete koostöö tõstmiseks ning kutse ja kõrghariduses praktikavõimaluste parendamine. Haridusasutuste ja ettevõtete koostöö arendamine. Stipendiumid ja toetused praktikakohtade pakkujatele/ praktikantidele.	

4 SOTSIAAL-MAJANDUSLIK MÕJUANALÜÜS

Ida- Viru maakonna ettevõtluskeskkonna ja konkurentsivõime arendamiseks väljatoodud tegevused erinevad nii kulu, ajapikkuse, saadava tulu kui ka mõju poolest. Osad tegevused omavad mõju otseselt regiooni majanduskasvule, teised tegevused panustavad kohalike inimeste heaolu kasvu, mida on keeruline kvantifitseerida. Osa tegevusplaani tegevusi ei oma üksikult otsest mõju ettevõtluskeskkonna parendamiseks, kuid nende elluviimine on vajalik teiste tegevustega seatud eesmärkide saavutamiseks.

Äriplaani tegevuskava mõju hindamisel on keskendutud kolmele peamisele ettevõtluskeskkonda mõjutavale tegevuste rühmale: ettevõtetele inkubatsiooniteenuste pakkumine, investeeringutoetused tööstusettevõtetele ja välisotseinvesteeringute toetamine. Ettevõtluskeskkonda arendavate tegevuste mõju on heterogeenne ja mitmetahuline, samuti tekivad mitmed koosmõjud tegevuste vahel, seetõttu on keeruline hinnata tegevuste kogumõju. Seetõttu käsitleb käesolev mõjuanalüüs tegevuste mõju ainult täiendavate töökohtade loomisele ja kohaliku omavalitsuse tulubaasile. Seejuures on tegevuste tegelik mõju oluliselt laiem, kui ainult hinnatavate tegurite lõikes.

Antud mõjuanalüüs tugineb hinnangulistel tegevuste mahtudel, teaduskirjanduse ja varasemate analüüside tulemustel, Eesti Statistikaameti andmetel ja Rahandusministeeriumi pikaajalisel majandusprognoosil (avaldatud 08.10.2020)⁷. Mõjuhindamise perioodiks on valitud 2021-2030 ja rahavoogude nüüdispuhasväärtuse leidmiseks kasutatakse diskontomäära 4%. Analüüsis on eeldatud, et planeeritud tegevused toetavad eelkõige kõrgema lisandväärtusega ettevõtete arengut, tänu millele on tegevuste toel loodavad töökohad maakonna keskmisest palgast kõrgema palgaga ja seega on arvutustes kasutatud Eesti keskmist brutopalka (2019. aastal 1 407 € kuus)⁸. Kohaliku omavalitsuse tulude arvestamisel on eeldatud, et kohaliku omavalitsuse üksusele laekub 11,96% residendist füüsilise isiku maksustatavast tulust⁹. Järgnevalt on esitatud mõjuanalüüsi detailsed eeldused ja tulemused tegevuste pakettide kaupa. Peatüki lõpus on esitatud kokkuvõtlik tabel mõjuanalüüsi tulemustega.

INKUBATSIOONI- JA TUGITEENUSTE PAKKUMINE

- T1.2. Alustavatele ja tegutsevatele ettevõtetele suunatud võrgustiku arendamine. Kogukonnaruumide ja *co-working* ruumide rajamine.
- T1.3. Tugiteenused, nõustamine, koolitused, inkubatsiooniteenused uutele ja juba toimivatele ettevõtetele
- T1.4. Innovaatiliste äriideede kiirendi algatamine ja paindlikud rahastusmeetmed alustavate ettevõtetele.
- T1.5. Tööstusinkubaatori rajamine.
- T1.9. Turismiettevõtete spetsialiseerumise toetamine
- T1.10. Loomemajanduse valdkonna ettevõtete tugiteenused ja toetusmeetmed.

Äriinkubatsiooniteenuste peamine eesmärk on aidata alustavatel ettevõtetel kasvada väga varajases staadiumis. Selleks on välja töötatud inkubatsiooniprogrammid, mis aitavad ettevõtjatel lahendada äriaga alustamisega seotud probleeme, pakkudes koolitusi, mentorlust ja ruumi töötamiseks ning aidates kaasata investeeringuid. Rahvusvahelised uuringud on näidanud, et inkubaatorites osalemine

⁷ <https://www.rahandusministeerium.ee/et/riigieelarve-ja-majandus/majandusprognoosid>

⁸ https://andmed.stat.ee/et/stat/majandus_palk-ja-toojeukulu_palk_aastastatistika/PA004

⁹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/119112010007?leiaKehtiv>

tõstab oluliselt alustavate ettevõtete ellujäämise määra. Erinevate uuringute alusel on inkubaatoris ettevõtte püsijäämise määr 30-40% kõrgem kui inkubaatoris mitteosalevatel ettevõtetel¹⁰. Analüüsis on eeldatud, et Ida-Viru maakonnas osaleb erinevates inkubatsiooniprogrammides keskmiselt 30 ettevõtet aastas (Narva tööstusinkubaator, loomeinkubaator Objekt, Startup Inkubaator Narva), seejuures on osalevate ettevõtete arv esimestel aastatel madalam ja inkubaatorid tõstavad ettevõtete püsijäämise määra 35%. Inkubaatorites osalevate ettevõtete töötajate arv erineb suurel määral, kuid võib eeldada, et valdavalt on tegemist kiirele kasvule orienteeritud ettevõtetega. Analüüsis on eeldatud, et keskmine inkubaatoris osalev ettevõtte loob 6 uut töökohta¹¹, mille palk on vähemalt Eesti keskmise palga tasemel. Loodavate töökohtade analüüsimisel on arvestatud ka asjaoluga, et osad loodavad töökohad kaovad ära (ettevõtte pankrot, ümberstruktureerimine, automatiseerimine ja muud põhjused). Analüüsis on eeldatud, et igal aastal kaob 15% eelnevalt loodud töökohtadest.

Koostatud mõjuanalüüs näitab, et perioodil 2021-2030 toetab inkubatsiooniteenuste pakkumine kokku 570 uue töökohta loomist, tänu millele kasvab kohalike omavalitsuste maksutulu nüüdispuhasväärtuses üle 3,8 miljoni euro võrra.

ETTEVÕTETE SUUNATUD TOETUSMEETMED INVESTEERIMISPROJEKTIDE ELLUVIIMISEKS

- T3.2. Ida-Viru tööstusinvesteeringute toetusmeetme ümberkujundamine ja rakendamine.
- T3.3. Tugiteenuste arendamine olemasolevate ettevõtetele toetusmeetmetest rahastuse kaasamiseks.
- T3.4. Toetusmeetmete pikaajalisuse ja järjepidevuse tagamine.
- T3.6. Investeeringud ettevõtetes energia- ja ressursitõhususe suurendamisse, loodusvarade taastootmisesse, keskkonnakahjustuste heastamisse.
- T5.2. Riiklike tugiteenuste esindajate toomine regiooni regulaarsel alusel.

Investeeringutoetuse andmisega soositakse uute ettevõtlusinvesteeringute tegemist Ida-Virumaale, mille tulemusena aidatakse kaasa töötleva tööstuse sektori ettevõtete tootlikkuse ja ekspordi müügitulu kasvule, võimaldades uute ja senisest efektiivsemate tehnoloogiate kasutuselevõtt või väljaarendamine. Investeeringute abil kasvab oodatavalt ettevõtte lisandväärtus töötaja kohta ning luuakse piirkonda juurde uusi kõrgema palgaga töökohti.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse otsusele on eeldatud toetuste mahuks 143 miljonit eurot ja mõjuanalüüs lähtub eeldusest, et iga 30 tuhande euro toetussumma kohta luuakse piirkonda täiendav töökoht, mille palk on vähemalt Eesti keskmise palga tasemel, mis on kooskõlas hetkel kehtiva Ida-Virumaa tööstusinvesteeringute toetuse andmise tingimustega. Loodavate töökohtade analüüsimisel on arvestatud ka asjaoluga, et osad loodavad töökohad kaovad ära (ettevõtte pankrot, ümberstruktureerimine, automatiseerimine ja muud põhjused). Analüüsis on eeldatud, et igal aastal kaob 10% eelnevalt loodud töökohtadest

On teada, et lisaks otsesetele töökohtadele on töötleva tööstuse töökohtadel laiem mõju, ning iga töötleva tööstuse töökohta kohta tekib piirkonda 2 täiendavat kaudset või indutseeritud töökohta (nt. tarneahelas üles- või allavoolu ettevõtetes, tugiteenuseid pakkuvates ettevõtetes jne)¹². Kaudsete töökohtade loomise suhtarv kasvab tööstuse automatiseerimisega, mis toob küll kaasa otseste

¹⁰ https://www.researchgate.net/publication/330777083_Business_Incubators-The_Missing_Link_to_Small_Business_Survival ;

https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR14_07/SR14_07_ET.pdf

¹¹ Keskmine Eesti startup ettevõtte töötajate arv Startup Estonia andmetel (<https://media.voog.com/0000/0037/5345/files/Startup%20Estonia%20White%20Paper%202021-2027.pdf>)

¹² <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=7418&langId=en>

töötleva tööstuse töökohtade arvu vähenemise, kuid ei vähenda kaudset mõju¹³. Kaudsete ja indutseeritud töökohtade puhul on tihti tegu madalama lisandväärtusega töökohtadega ning seetõttu on mõju arvutamisel lähtutud Ida-Virumaa keskmisest brutopalgast (2019. aastal 1 147 € kuus)². Analüüsis on eeldatud, et tulenevalt kõrgema lisandväärtusega töökohtade tekkimisest ning elanike ostujõu tõusust, kasvab maakonna keskmine palk 50% kiiremini kui Eesti keskmine palk samal perioodil.

Mõjuanalüüsi tulemused näitavad, et toetuste tulemusel luuakse maakonda juurde üle 4 700 töökohta, mille diskonteeritud tulu kohalikule omavalitsusele on üle 53 miljoni euro. Lisaks luuakse piirkonda üle 9 500 kaudse ja indutseeritud töökohta, tänu millele kasvab kohalike omavalitsuste maksutulu nüüdispuhasväärtuses rohkem kui 96 miljoni euro võrra.

VÄLISOTSEINVESTEERINGUTE TOETAMINE

- T1.8. Arendusprojektide ettevalmistus tööstusinvesteeringute elluviimiseks.
- T3.5. Välisotseinvestoritele suunatud tugiteenuste arendamine ja pakkumine (*soft-landing*).
- T5.4. Välisinvestoritele ja -ettevõtetele turu-uuringute ja muude ärianalüüside toetamine.

Välisosalusega ettevõtted, mille puhul on välisinvestori osalus suurem kui kümnendik, annavad 60% koguekspordist, 36% tööhõivest, 35% teadus- ja arenduskulutustest, 45% majanduse lisandväärtusest ning 28% kõrgema tööviljakuse (lisandväärtuse alusel). Sellest tulenevalt on välisotseinvesteeringud kõrgemat lisandväärtust pakkuva majanduse aluseks ning katalüsaatoriks.¹⁴ Tegevuste eesmärgiks on julgustada potentsiaalseid välisinvestoreid tegema uusi, suuremahulisi investeeringuid töötleva tööstuse sektorisse, luues seeläbi uusi keskmisest kõrgema palgaga töökohti, kasvatades eksporti ja tõstes Eesti mainet innovatsiooni toetava riigina.

Mõjuanalüüsi eelduseks on võetud Eesti äridiplomaatia strateegia üks eesmärkidest, mille kohaselt peaks olema ambitsioon viia välisotseinvesteeringud 5% SKP-st.¹⁵ Ida-Viru maakonna SKP 2019. aastal oli 1 635 miljonit € ning analüüsis on eeldatud, et see kasvab Rahandusministeeriumi üleriikliku prognoosiga samas tempos. Välisotseinvesteeringute mõju hindamisel töökohtade loomisel on lähtutud analüüsist, mille kohaselt viidi aastatel 2010-2018 Tšehhis investeeringuagentuur CzechInvest abiga ellu kokku 862 investeeringuprojekti kogumahus üle 15 300 miljonit eurot, mille tulemusena loodi ca 98 tuhat töökohta, mis tähendab et keskmiselt loodi üks töökoht iga 156 256 investeeritud euro kohta. Loodavate töökohtade analüüsimisel on eeldatud, et igal aastal kaob 10% eelnevalt loodud töökohtadest.

Sarnaselt töötlevale tööstusele suunatud toetusmeetmetega on ka selle tegevuste paketi mõjuanalüüsis võetud arvesse töötleva tööstuse töökohtade mõju kaudsetele ja indutseeritud töökohtade loomisele.

Mõjuanalüüsi tulemused näitavad, et välisotseinvesteeringute tulemusel luuakse maakonda juurde üle 4 300 töökohta, mille diskonteeritud tulu kohalikule omavalitsusele on üle 50 miljoni euro. Lisaks luuakse piirkonda üle 12 800 kaudse ja indutseeritud töökohta, tänu millele kasvab kohalike omavalitsuste maksutulu nüüdispuhasväärtuses rohkem kui 93 miljoni euro võrra.

¹³ https://www.wmep.org/wp-content/uploads/2015/01/Rockwell_0312_Final.pdf

¹⁴ <https://www.mkm.ee/et/eesmargid-tegevused/majanduse-arendamine/ettevotlus-ja-innovatsioon#vlinvesteeringud-eestisse14>

¹⁵ https://www.mkm.ee/sites/default/files/eesti_aridiplomaatia_strateegia.pdf

TABEL 1. MÕJUANALÜÜSI TULEMUSED

Aasta	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Inkubatsiooni- ja tugiteenuste pakkumine										
Inkubaatorites osalevate ettevõtete osakaal seatud eesmärgist (30 ettevõtet).	30%	60%	90%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Inkubatsiooniteenuste tulemusena püsima jäävate ettevõtete arv	3	6	9	11	11	11	11	11	11	11
Loodavad töökohad	18	36	54	66	66	66	66	66	66	66
Summaarsed inkubaatorite mõjul loodud töökohad	18	51	97	148	192	229	261	288	311	330
KOV-ile laekuv täiendav maksutulu (tuh €)	36	109	217	345	464	574	679	778	872	961
Täiendavate maksutulude NPV (mil €)	3 810									
Ettevõtetele suunatud toetusmeetmed investeerimisprojektide elluviimiseks										
Makstavate toetuste osakaal	10%	20%	30%	30%	10%	0%	0%	0%	0%	0%
Makstavate toetuste summa (mil €)	14 300	28 600	42 900	42 900	14 300					
Loodavate töökohtade arv	477	953	1 430	1 430	477					
Summaarsed toetuste mõjul loodud töökohad	477	1 382	2 674	3 837	3 930	3 537	3 183	2 865	2 578	2 320
KOV-ile laekuv täiendav maksutulu (mil €)	977	2 962	6 007	8 955	9 511	8 879	8 292	7 745	7 237	6 764
Täiendavate maksutulude NPV (mil €)	53 125									
Kaudsed ja indutseeritud töökohad										
Summaarsed toetuste mõjul tekkivad kaudsed töökohad	953	2 765	5 348	7 673	7 859	7 073	6 366	5 729	5 157	4 641
KOV-ile laekuv täiendav maksutulu (mil €)	1 605	4 972	10 315	15 666	16 935	16 094	15 301	14 553	13 848	13 183

Aasta	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Täiendavate maksutulude NPV (mil €)	96 237									
Välisotseinvesteeringute toetamine										
Välisotseinvesteeringute sihttase (mil €)	82 073	87 001	92 089	96 299	99 643	103 092	106 589	110 216	113 966	117 852
Täiendavalt loodavad töökohad	526	558	590	617	639	661	683	707	731	755
Summaarsed toetuste mõjul loodud töökohad	526	1 031	1 518	1 984	2 424	2 843	3 242	3 624	3 992	4 348
KOV-ile laekuv täiendav maksutulu (mil €)	1 078	2 209	3 411	4 630	5 867	7 137	8 444	9 798	11 206	12 676
Täiendavate maksutulude NPV (mil €)	50 548									
Kaudsed ja indutseeritud töökohad										
Summaarsed toetuste mõjul loodud kaudsed töökohad	1 052	2 062	3 037	3 968	4 848	5 685	6 483	7 248	7 984	8 697
KOV-ile laekuv täiendav maksutulu (mil €)	1 772	3 709	5 857	8 100	10 447	12 935	15 582	18 410	21 442	24 705
Täiendavate maksutulude NPV (mil €)	93 122									
Majandusnäitajad										
Palgakasv aastas	0,4%	4,5%	4,8%	3,9%	3,7%	3,7%	3,8%	3,8%	3,8%	3,9%
Eesti keskmine brutopalk (€ aastas)	17 141 €	17 919 €	18 784 €	19 517 €	20 238 €	20 993 €	21 781 €	22 607 €	23 470 €	24 374 €
Ida-Viru keskmine brutopalk (50% kiirema kasvuga) (€ aastas)	14 078 €	15 037 €	16 127 €	17 070 €	18 016 €	19 023 €	20 096 €	21 238 €	22 454 €	23 751 €
SKP kasv (%)	6,4%	6,0%	5,8%	4,6%	3,5%	3,5%	3,4%	3,4%	3,4%	3,4%
Ida-Viru maakonna SKP (mil €)	1 641	1 740	1 842	1 926	1 993	2 062	2 132	2 204	2 279	2 357

5 RISKIANALÜÜS

Äriplaani elluviimise riskid on seotud ühelt poolt sihtgruppide ning sidusgruppide valmisolekuga strateegiasse panustada, teisalt äriplaani tegevuste elluviimisega seotud aspektidega. Kokkuvõtlikult on peamisteks riskideks:

- **POLIITILISED RISKID** – äriplaani elluviimist takistavad või viivitavad KOVide vastasseis ning riigitasandi otsused. Muudatused poliitilisel tasandil toovad kaasa ebakindluse tegevuste elluviimisel ning nende järjepidevuse languse. Maandamisvõimaluseks on valitsustasandi pidev kaasamine maakonna tegevuste planeerimisse, et tagada valitsustasandi teadlikkus ning panuse olulisus maakonna arengusse.
- **ETTEVÕTETE PASSIIVSUS** – ettevõtted ei ole huvitatud tegevustesse kaasatud olemisest, mistõttu on keeruline luua ühtset ning ettevõtete vajadusi arvestavat keskkonda ning raamistikku. Olukordades, kus ettevõtetel oleks võimalus kaasa rääkida ning meetmeid kujundada, sellest võimalusest pigem loobutakse. Maandamismeetmena on võimalik ettevõtteid motiveerida läbi erinevate edulugude ning esimeste reaalse tulemite kommunikeerimise.
- **EBAPIISAV RAHASTAMINE** – tegevuskava elluviimine jääb ebapiisava rahastuse taha. Meetmete kavandamiseks ning rakendamiseks ei eraldata piisavalt vahendeid, mistõttu osadest meetmetest loobutakse või neid ei rakendata täismahus. Selle tulemusena ei saavutata ka laiemaid eesmärgi ning oodatavat mõju. Äriplaani tegevuskava loomisel on arvestatud erinevate rahastusvõimalustega (erasektor, riiklikud toetused, ELi toetused), mis hajutavad ühest rahastusallikast sõltuvuse riski. Täiendavaks maandamismeetmeks on oluline tegevuskava järjepidev ülevaatus ning korrigeerimine hetkeolukorrale vastavaks.
- **VALDKONDADEVAHELINE VÄHENE KOOSTÖÖ** – äriplaani tegevuskava on tugevalt sõltuv ka teiste valdkondade arengust (haridus, tehnoloogiline areng), mistõttu on äriplaani tegevuste edukaks realiseerimiseks vajalik kõigi valdkondade terviklik areng. Mõne valdkonna mahajäämus toob kaasa ka äriplaani tegevuste mõju vähenemise. Maandamismeetmena on vajalik kõigi valdkondade kaasamine erinevate valdkondade arengusse, et valdkondade juhid oleksid kursis teistes valdkondades toimuvaga ning tekiks ühistegevusest tulenev sünergia.

6 TURUNDUSPLAAN

Turundusplaan on koostatud regiooniturunduse põhimõtetest ning seatud eesmärkidest lähtuvalt. Turundusplaani keskne tegevus on turunduskontseptsiooni ja – strateegia loomine, kus määratletakse konkreetsed turundustegevused koos vastutajate ning tegevuste elluviimise ajakavaga.

SIHTGRUPP	SÕNUM	TEGEVUS	KANAL
Kõik sihtgrupid	Ida-Virumaa on avatud ning soodsa keskkonnaga majandus- ja investeerimispiirkond.	Team Ida-Viru Business loomine turundusspetsialistidest ja KOVide esindajatest turunduskontseptsiooni loomiseks ja elluviimiseks.	
		Turunduskontseptsiooni, s.h meediaplaani, sise- ja välisturunduse kava, <i>unique selling point</i> tunnuslause väljatöötamine.	
		Turunduskontseptsiooni elluviimisesse kaasatavate võtmekoostööpartnerite (avaliku sektori partnerorganisatsioonid, KOVid, piirkonna võtmettevõtted, tööstusala, valdkondlikud liidud) kaardistamine ning koostöökokkulepete sõlmimine.	
		Pressiteadete, artiklite koostamine, edukate ja innovaatiliste projektide ja piirkonna uudsete toodete ja teenuste tutvustamine, intervjuud kohalike ettevõtjatega ja investoritega, äritugiteenuste tutvustamine, elukeskkonna positiivsete muutuste kajastamine ettevõtlus- ja investeerimiskeskonna positiivse kuvandi kujundamiseks.	Üleriigiline ja kohalik meedia ja väljaanded, sotsiaalmeedia, koostööüritused, partnerite teenused
		Ida-Viru ettevõtlus- ja investeerimisvõimalusi, kogemus- ja edulugusid eesti, vene ja inglise keeles tutvustava <i>YouTube'i</i> kanali, taskuhäälingu kanali ja äriblogi loomine.	YouTube, taskuhäälingud, blogid, sotsiaalmeedia
		Ida-Viru ettevõtlus- ja investeerimisvõimaluste tutvustamine eesti ja vene keeles tele- ja raadiosaadetes.	Üleriigiline ja kohalik meedia, kohalikud väljaanded, sotsiaalmeedia
		Regulaarse kakskeelse uudiskirja väljaandmine, mis tutvustab ettevõtetele uusi teenuseid, toetusvõimalusi jms.	Otsekontaktid/e-maili turundus, partnerite kontaktid
		Piirkondlike maksusoodustuste kui Ida-Viru konkurentsieelise tutvustamine	Üleriigiline ja kohalik meedia ja väljaanded,

			sotsiaalmeedia, sihtturu e-kanalid
		Sihtkohaturundus - piirkonna tutvustamine rahvusvahelisel ja kohalikul turgudel läbi turismiobjektide ja turismitaristu	Koduleht, otsekontaktid/e-mailiturundus, sotsiaalmeedia, koostöö kohalike ja sihtturu turismiettevõtetega ja organisatsioonidega, siseriiklikud ja rahvusvahelised üritused
		Ida-Viru toodete ja teenuste siseturundus riigile	Partnerid, otsekontaktid, väljasõidud ettevõtjate külastamiseks, hankekeskkonnad
Alustavad ettevõtted, olemasolevad ettevõtted, investorid	Ida-Viru on tööstuse, loomemajanduse ja innovaatilise ettevõtluse keskus	Tööstuse ja tööstusalade klastrite turundamine (koostöö üritused, valdkonna põhised turundusüritused, ühisprojektid, sihtturu uuringud, kajastused sotsiaalvõrgustikus ja kodulehel ja meedias)	Koduleht, partnerite e-kanalid, üleriigiline meedia, üritused
		Tööstusalade võimaluste tutvustamine ettevõtete loomiseks ja investeerimiseks blogis, e-kanalites, meedias ning läbi partnerite, sh piirkonna tööstusalade ühisturundus.	Üleriigiline ja kohalik meedia, äriblogi, YouTube, taskuhäälingud, koostööüritused
		Piirkonna inkubaatorites ettevõtlusega alustamise võimaluste tutvustamine blogis, e-kanalites, meedias ning läbi partnerite.	Üleriigiline ja kohalik meedia, äriblogi, YouTube, taskuhäälingud, koostööüritused
		Piirkonna uusi teenuseid, tooteid tutvustavad kohalikud ja rahvusvahelised üritused.	Kohalikud ja rahvusvahelised messid, seminarid, kontaktüritused, väliskülastused
Ettevõtlikud inimesed, alustavad ettevõtted	Äriideest ettevõtteni	Palgatöölt ettevõtlusesse koolitus-ja toetusprogrammide kakskeelse koondmaterjali koostamine ja levitamine.	Otsekontaktid, partnerite kanalid, koduleht, sotsiaalmeedia

		Palgatöölt ettevõtlusesse kohviku (vestlusõhtute) raames koolitus-ja toetusprogrammide kakskeelse koondmaterjali aktiivne tutvustamine ettevõtlusest huvitatutele ja ettevõtlusega alustajatele.	Perioodilised üritused 2-4 korda aastas
		Ettevõtluse tugiteenuseid kasutanud ettevõtete kogemuste jagamine.	Kohalikud väljaanded, seminarid, partnerite kanalid, sotsiaalmeedia
		Ettevõtluskeskkonda ja praktikavõimalusi tutvustava koondmaterjali loomine ja levitamine hariduse eri astmete õpilastele maakonnas ja väljapool maakonda.	Koostöö koolidega, perioodilised üritused, sotsiaalmeedia, e-materjalid valdkondade kaupa
Olemasolevad ettevõtted, investorid	Invest in Ida-Viru	Invest in Ida-Viru elektroonilise infokanali loomine IVIA või IVEKI kodulehtedele.	Otsingumootorite optimeerimine, kanali linkimine teiste ettevõtlust puudutavate lehtedega (EAS, investinestonia jms)
		Piirkonna investeerimisvõimaluste ja konkurentsieeliste ning investeerimise edulugude esitlemine olulistel rahvusvahelistel ja kohalikel üritustel, e-kanalites (nt Contact kohtumised Tark Tööstus 4,0., Tööstushäkk, B2B Exhibition on Engineering Machinery - Machine Tools, Automation & Robotics, Tech Industry Expo (Riga), Industry Days (Budapest), Global Investment Summit).	Kohalikud ja rahvusvahelised messid, konverentsid, seminarid, koduleht, sotsiaalmeedia, e-kanalid
		Piirkonna olulisemate tööstus- ja kõrgtehnoloogiliste ettevõtete kaasamine investeerimiskeskonna tutvustamiseks investoritele.	Kohtumised potentsiaalsete investoritega

7 TÄIENDAVID ETTEPANEKUD

Töö käigus tekkinud täiendavad ettepanekud:

- Olemasolevate tugiteenuste paremaks kasutamiseks ning toetusvõimaluste jõudmiseks kohalike ettevõtetele on oluline tagada info kättesaadavus kõigile ettevõtetele. Ettevõtete hoiakute muutmiseks on vajalik eelkõige viia info tugiteenuste ning toetuste kohta ettevõtetele, et ka Ida-Viru maakonna ettevõtted (sh eriti traditsioonilise majanduse ettevõtted) oleksid valmis ja suutelised neid võimalusi kasutama. Maakonnas ettevõtlusaktiivsuse kasvatamiseks ja ettevõtete toetamiseks on oluline ka vastavate toetusmeetmete väljatöötamine, kuid sellega ei saavutata planeeritud eesmäärke, kui need võimalused ei jõua ettevõtetele.
- Tugiteenustega rahulolu hindamiseks on soovitatav sisse viia ettevõtete tagasiside küsimise süsteem, mis toob välja peamised nõrkused ning parendusvajadused. Tagasiside küsimine tagab ka tugiteenuste vastavuse ettevõtete vajadustele.
- Maakonda tugiorganisatsioonide/katusorganisatsioonide (klastrid, kompetentsikeskused jms) loomisel on oluline lähtuda ettevõtete vajadustest ning ka ettevõtete initsiatiivist. Eraldiseisvat organisatsiooni on maakonda mõistlik luua ainult nendes valdkondades, millistes maakonnas tegutseb kriitiline hulk ettevõtteid, kes on valmis organisatsioonide töös osalema. Seejuures võiks selliste organisatsioonide loomisel aluseks olla väärtusahelapõhine lähenemine, kus koostöövõimalused tekivad väärtusahela erinevates punktides asuvatel ettevõtetel. Eelkõige peaks taoliste tugiüksuste loomise initsiatiiv tulema ettevõtete poolt.